

NAMAWIAĆ (231) *vb impf*

namawiać (229), **namawać** (2); namawiać : namawać *BielKom* (1:2),

Pierwsze oraz trzecie a jasne; w inf: -mław- (10), -maw- (9); -mław- BierEz, BielKom, RejPos (2), RejZwierc, HistHel, PaxLiz; -maw- Mącz, KuczbKat, ModrzBaz, SkarŻyw, GórnTroas, SarnStat; -mław- : -maw- GliczKsiąż (1:1), BielKron (1:1), GórnDworz (1:1); w pozostałych formach -mław- (w tym 4 r. błędne znakowanie).

inf namawiać (33). ◇ *praes 1 sg* namawiałm (3). ◇ *2 sg* namawiaasz (1). ◇ *3 sg* namawia (20). ◇ *1 pl* namawiaamy (2). ◇ *3 pl* namawiają (9). ◇ *praet 2 sg f -ś* namawiała (1). ◇ *3 sg m* namawiał (58). *f* namawiała (11). *n* namawiało (2). ◇ *1 pl m pers* namawialiśmy (2). ◇ *2 pl m pers -ście* namawiali (1). ◇ *3 pl m pers* namawiali (33). ◇ *fut 2 sg m* będziesz namawiał (1). ◇ *1 pl m pers* namawiać będziemy (3), namawiać będziem (1); -emy : -em *Diar* (3:1). ◇ *3 pl m pers* namawiać będą (1) *Diar*, będą namawiać (1) *RejZwierc*. ◇ *imp 2 sg* namawiaj (2). ◇ *2 pl* namawiajcie (1). ◇ *con 3 sg m* by namawiał (7). ◇ *1 pl m pers* byśmy namawiali (2). ◇ *2 pl m pers* byście namawiali (1). ◇ *3 pl m pers* by namawiali (4). ◇ *impers praet* namawiaño (3), namawiaño było (1) *Diar*. ◇ *con -by* namawiaño (2). ◇ *con praet* by namawiaño było (2) *Diar*. ◇ *part praes act* namawiając (23).

Sl stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Namowami przekonywać kogoś, nakłaniać, zachęcać; *persuadere PolAnt, Vulg, Calep, Cn; sollicitare Mącz, Cn; suadere Modrz, Cn; vocare PolAnt; impellere, inducere, orare, dicere accomodate ad persuadendum Cn [w tym: kogo (152)] (164) : LibMal 1546/112; pośłał naprzód do kołcyoła Hámonowego áby námawiano kápłany/ którzyby Alexándrá przywitáli synem Iowiśłowym GliczKsiąż B6; BielKron 304v; Mącz 399o; RejPos 60; SkarŻyw 68, 171; a Ia Iurk Sobanłki tak długo Iąłem namawiyacz Pána wrączka Garczynłkego ałz przystał na ten dluk, ktori bel wynyen Pánu Iączkowłkemu ZapKościer 1584/50; Calep 791b.*

namawiać do czego [= na co] (10): Co gdy čás długi trwáło/ Mitridates zdał sie więtfze woýłko gotowác/ do czego thez Datamefá námawiał *Phil* 112; *SkarKazSej* 659a. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym; »do grzechu namawiać«, »do ślubu namawiać«, »namawiać do upamiętania«, »do zgody namawiać«.*

namawiać do czego [= dokąd] (17): *LibMal* 1544/81; Czart Mnicha dzierfj/ a do piekła namawia *RejKup* cc7v; *BielKom* nlb 6; *BibRadz* Os 11/7; *RejPos* 54, 58v, 59v, 60, 61v, 166v; *WujNT* 81; *SkarKaz* 518a. *Cf »namawiać do siebie«.*

namawiać ku komu, ku czemu (6): Pośłáli do niego Pálámeda áby go námawiał ku tey potrzebie *BielKron* 56; *HistRzym* 123v; *RejPos* 313; *RejZwierc* [203]. *Cf »namawiać ku sobie«, »k ślubu namawiać«.*

namawiać przeciw czemu (1): Iż ten przeciw zakonowi námawia ludzi chwalić Bogá [*contra legem hic persuadet hominibus colere Deum*]. *WujNT Act* 18/13.

namawiać na co (18): Item powyada zego then tho Ian namawyal na kradzyefz *LibMal* 1546/112v, 1544/93v, 1546/118, 1547/129v, 1552/169v; *BielKom* F4v; *BibRadz* I 336b *marg*; *BielKron* 233; *RejPos* 288v; *ModrzBaz* 21 v; Bogacze áby od pychy hámował/ y ná iáłmużny námawiał. *WujNT* 731; *SkarKaz* 518a. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, »na małżeństwo namawiać«.*

cum inf (5): Namawiał go fłoba do yakyegołz wolwarku krałzcz. *LibMal* 1544/81; Totili krolowi Gockiemu dziękowáli/ że ie częłtho fwymi połły nławiedzał/ y nławiał woiować Cefárzǎ Iuſtynianǎ dla fwego pokoiǎ *BielKron* 338v, 413v; *BudNT Act* 18/13; *WujNT Act* 18/13.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: *na to* (4), *do tego* (4); *aby* (79), *by* (2), *izeby* (2), *zeby* (4)] (87): Nakłādł Ezop przedeń chlebǎ: Fig y dǎktyłow przykłǎdał/ Aby iadł łagodnie nławiał *BierEz* A3, L3; Tho przidał o Vlcze yłch go vlka namawiał przed domem v organiſcziney aby skrzynią vilupyl kǎdikolwyek *LibMal* 1547/125v, 1546/111v, 1548/142, 1554/188v; *MurzHist* I3v; *Diar* 39, 6o; *BielKom* F4; *GliczKsiǎż* B3, D4v, G2 [2 r.], O8; Także teſ ty złego tłucz gdzye możefz nieboſze. Nławiaiać aby złym zwycǎiaem nie párzył/ A tego złego piwǎ po fwiǎtu nie wǎrzył. *RejWiz* 79v; *Leop Iudith* 12/10, *Philipp* 3 arg; *RejZwierz* 25v, 121v; *BibRadz Iudic* 14/15, 551a, 2.*Mach* 12/3; *BielKron* 97v, 107v [2 r.], 109v, 117, 166 (20); *OrzQuin* N3v; *GórńDworz* O7, Y6; *HistRzym* 105, 112; *RejPos* 60, 71, 205, 330v; *KuczbKat* 205; *RejZwierc* 25v, 47, 50; *HistHel* D3; *Strum* A3v; Pǎwłǎ do tego/ aby w tym młóści ich folgował nławiaiać. *CzechRozm* 77v; *ModrzBaz* 43v, 109, 126v; y proſił iego oycǎ/ pilnie go nǎ to nławiaiać: aby go do ſzkoły Kǎtholickiey nieſłǎł *SkarŻyw* 371, 75, 180, 300, 304, 437 (13); *StryjKron* 122, 135, 427, 637, 712, 722; *NiemObr* 20; *PaprUp* K; *ActReg* 94, 142; 514; *SkarKazSej* 695a.

Z przytoczeniem (1): Pułtelnik ſie z drabem potkał/ A łǎłkǎwie go nławiał: Iuſ przeſtań ſynu ſołdowǎć/ Bo małz cǎs cnot nǎłładowǎć. *BierEz* P.

W połączaniach szeregowych (6): *Diar* 68; on ciebie zǎwſzdy wabił/ nǎymował/ nławiał do tey winnice ſwoiey: hoynǎć zapłǎtę zǎwſzdy obiecował *RejPos* 61v; gdyſ ty wzgǎrdził onǎ fwiǎtǎ wieczǎrǎ iego/ nǎ kthorǎ cie proſił/ nławiał/ nǎpominał przez rozmǎite połły ſwoie/ [...] pewno on wzgǎrdzi tobǎ *RejPos* 288v, 71, 262, 275v.

W charakterystycznych połączaniach: namawiać cicho, często(króć) (2), *długo* (3), *dziwnie, łagodnie* (3), *łaskawie, miłóściwie* (2), *pilnie* (5), *pilno* (2), *siłakróć, usilnie, ustawicznie, z uprzejmoſciǎ, wdzięcznie; namawiać obietnicami.*

Zwroty: »do grzechu namawiać« (1): ſzǎtan [z *onej góry*] krolełtwǎ ſwiǎtǎ tego vkǎzował do grzechu y bǎłwochwǎłłtwǎ nławiaiać *SkarKaz* 116b.

»nie dać ſię namawiać« (1): Kǎplǎni krzyknęli nǎ krolǎ aby ſie nie dał nławiać Ieremiałzowi/ mowǎć iż odłzedł od rozumu. *BielKron* 95.

»na małſzeńſtwo, w małſzeńſtwo, w małſzeńſki ſtan namać« [szyk *zmienny*] (2:1:1): Ocyec ſynǎ fwego nychby nǎ małſzeńſtwo nławiał/ á onemu małſzonkę zrzǎdził *GliczKsiǎż* O7, O8; y nławiał iǎ w Małſzeńſki ſtan/ bo wdowcem bęǎć ſony niemiał. *StryjKron* 125; *PaxLiz* E4v.

»przez poſły namawiać« [szyk *zmienny*] (2): *RejPos* 288v; niech to tǎ powinnoſć bęǎdzie/ aby ie przez poſły nławiano [per legatos cum eis agere]/ zeby temu dǎli pokoy. *ModrzBaz* 104.

»ſłowem i przykłǎdem namawiać« (1): [Pawł] Vkázuie łtǎrego zakonu vłtǎnie/ łłowem y przykłǎdem fwym nławiać Filipenczyki by go nǎłładowǎli. *Leop Philipp* 3 arg.

»namawiać (pięknyymi a. łagodnyymi itp.) ſłowem« [szyk *zmienny*] (6): *Diar* 39; On ſie thego dowiedziawłzy/ oycǎ łagodnyymi łłowy nławiał aby przy nim miełzkał *BielKron* 258v; Tymi y

innymi łowy y łyny y mężá/ mężna biała głowá námawiałá. *SkarŻyw* 65; Námawiał iá pierwey łowy pięknymi/ áby się z nim wrociłá *SkarŻyw* 487, 444, 553.

»namawiać do siebie, ku sobie« [szyk *zmienny*] (5:1): Mądrość námawia do łiebie wšytki ku dobram łwoim. *BibRadz Prov* 9 arg; [Jezus Krystus] łam nas ku łobie/ á ktemu hoynemu źrzodłu łwemu wabić á námáwiáć raczy *RejPos* 313, 205, 262, 275v, 289.

»namawiać z sobą« [= *aby szedł z nim*]« [szyk *zmienny*] (2): *LibMal* 1544/81; Był też prołzon od tegož Kárdynałá/ áby Władziłáwá Krolá z łobá námawiał *BielKron* 414.

»do łlubu, k łlubu namawiać« (1:1): W krotce wedłóg Práktiki vřtrzegłzy Democillá z Oycem iego z łzedłzy. Włkok do łlubu namawiać poczęłá *PaxLiz* B, E3v.

»namawiać do upamiętania« (1): [żołnierz Aleksander prosił Festusa, aby mu się godziło iść do Antonijej] áby iá námáwiáć do vpamiętánia mógl *SkarŻyw* 444.

»do zgody namawiać« (1): Iużćibych wšytko łpráwił á łow y czáfu y pracey nie trácił do zgody was námawiać/ ktorcy widzę miedzy wámi nie máłz. *SkarKazSej* 671a.

Szeregi: »rzecz czynić a namawiać« (1): Tám gdy przyłsedł/ yáł rzecz czynić á námawyać żonę yego/ áby łámá żywiła to dzyecyę/ á mámce nye dawáła *GliczKsiąż* D4v.

»namawiać a grozić« (1): połłáli do Olhy dwádzieściá ofob zacnych námawiać iá łágodnie/ á potym grożąc [...] áby zá ich Xiążę Drewłáńskie Nifkinię [...] w małżeńłki łtan połzłá *StryjKron* 122.

»[nie] przyłudzać ale namawiać« (1): [człowiek nie żałuje zdrowia] iáko Moyżesz mlekiem y miodem Izráelczyki przyłudzaić: ále [...] krolełtwem niebiełskim/ onych námawiać *CzechRozm* 91v.

»radzić, (i) namawiać« [szyk 2:1] (3): *LibMal* 1546/112; Sará potym myawłły łyná Izááká rádziłá y námawyałá Abrááma/ áby Izmáelá wypędził *GliczKsiąż* B3; *SkarŻyw* 437. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].

»namawiać i upominać« (1): A trzebá pilnie námáwiáć y vpomináć Chrzełcijány/ áby zá káždy ofobliwie grzech łmiertelny wielką łkruchę y żáłość mieli. *KuczbKat* 205.

»wabić, (a) namawiać« [szyk 9:1] (10): A iáko nas wabi/ á iáko nas námawia do tey winnice łwoiey/ o tym piłmá włzędy pełno mamy. *RejPos* 60, 54, 58v, 59v [2 r.], 60, 133v (10). [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.].

»wieść i namawiać« (1): niektórzy przyáciele moi widzieli/ wiedli j námawiali mię do tego ábych ié [książki] miedzy łudzie wydał *Strum* A3v.

»namawiać i wyzywać« (1): [sługi boże opowiadają słowo boże] ábowiem námawiać y wzywać ná onę vcztę niebiełskiey mądrołci/ łudzi ty ktorzy niedbáią o zbáwienie łwoie. *BibRadz* I 336b marg.

a. Nakłaniać do grzesznej miłości; *pellicere Calep*; *appellare a. compellare virginem stupro, captare impuditiæ, flagitare ancillam, sollicitare legitimos toros, tentare Iunonem Cn* [kogo] (9) : Iedno zecz prawie nie rołły iawnie na łbie rogi Abis mię była mogła zwiełc z mey cznotliwey drogi A pamiętałz iakos ty mnie dżywnie namawiała Snacz iuż tych przyczyn nie było czos ich nie wznawiała *RejJóz* H5, D6v; Item zeznała yłch Byerała quełst stakowego zwodzenya od dzyewek y od thich kthorem łzwodziła a namawyała nyegdzie łama łfyeyby nyegdze thełch za rołkazanym thich do kthorich wodziła *LibMal* 1545/97; *BibRadz Gen* 39/10; *Calep* 769b.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikami: tymi słowy, w jakie słowa] (2): Widząc młodzieńca iednego/ [...] Rzkomo go łobie wybrał/ Tymi łowy namawiał: [...] Ciebie iednego wybieram/ Bo wielką miłość k tobie mam *BierEz R*; Więc Zuzannę równie w takie łowá namawiali, Nie lękał się piękna pani/ [...] Iedno nam nie chciey być trudną/ ktorzy cie miłuiem *KochZuz A3*.

W charakterystycznych połączeniach: namawiać dziwnie (2), łagodnie.

Zwroty: »dawać się za złoto namawiać« (1): Iupiter przemienił się w kropię złotą/ [...] poczęła z niego łyná (wykładáią to iż się pánny rády dawáią zá złoto namawiać.) *BielKron 21*.

»ku swej myśli namawiać« (1): *RejZwierc [203] cf »namawiać i ciągnąć«.*

Szereg: »namawiać i ciągnąć« (1): [pani się go rozmiłowała] iáko go dziwnie ku łwey myśli namawiałá y ciągnęła/ obiecuiąc mu dziwne bogáctwá y dziwne przyłmáki RejZwierc [203].

b. Nawracać; suadere Vulg (6) : nie tylko w Ephezie/ ále máło nie po włzytkiey Azyey/ ten Páweł namawiając odwrócił wielką rzefzą *WujNT Act 19/26*.

namawiać do czego (1): A wżedłszy do bożnice/ mowił bezpiecznie przez trzy mieściące/ rozmawiając y namawiając do tego co należało Kroleństwu Bożemu [*loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno Dei*], *WujNT Act 19/8*.

namawiać k czemu (1): przyšlo ich wiele do niego ná gołpodę: ktorym świádectwo wydawáiąc przepowiedał kroleństwo Boże: namawiając ich k temu co się tknie Iesufá *WujNT Act 28/23*.

namawiać kogo (4): Y rozmawiał w bożnicy ná káždy łzábát/ wtrácając imię Pána Iesufowo/ y namawiał Zydy y Graeki. *WujNT Act 18/4, 28/23, 2.Cor 5/11. Cf »namawiać [kogo] na [jaką] wiarę«.*

Zwrot: »namawiać [kogo] na [jaką] wiarę« (1): Papież pośłał do Niemiec trzech Biskupow z Indultem / áby namawiali Luteryany káplany ná Rzymłką wiarę *BielKron 234*.

2. Przemawiać do kogo, perswadować, tłumaczyć co komu; alloqui Vulg (9) :

namawiać kogo (G) a. komu (1): Porzuć płacz moia droga/ téy się im namawiać *GórnTroas 61*.

namawiać komu [= dla kogo] (1): Bo ludziomże ia teraz namawiam á nawodzę/ czyli Bogu [*Modo enim hominibus suadeo an Deo*]? *Leop Gal 1/10*.

namawiać kogo (6): [Żołnierz do płaczącej wdowy] náczął z nią cudnie mówić/ Ciężki iey żal łowy ciężyć. A gdy iá tako namawiał/ Płacz iey znienagła wftawał *BierEz Q4v; RejJóz N5v. Cf namawiać kogo czym, Z przytoczeniem.*

namawiać o kogo, o co (2): Ruben namawia Iakoba o brata *RejJóz N5v; Leop Sap 12/2*.

namawiać kogo czym (1): Schowayże się iuż s twymi cnotámi/ A mnie prześtań namawiać plotkámi Słucháiąc cie áż mię boli głowá/ Rośpráwuiąc niepotrzebne łowá. *BielKom F6v*.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikami: tako (2), tak] (3): Kur niegdy w śmieciách grzebąc/ Ktoreby iadł ziarn łzukáiąc: Wplątnął się mu miedzi nogi/ Iáłpis kámién bárdzo drogi. Vżrzawłszy go ielt się zumiał/ A łtanáwłszy tak go namawiał: Szkodá iż leżył w tym błócie/ Bo by godzien być we złoćie. *BierEz M2, I, 12*.

Szeregi: »napominać i namawiać« (1): I dla tegoż one ktorzy błádzą po części karzełz: á oto w czym grzełfá/ nápominałz y namawiałz [*admones et alloqueris*] *Leop Sap 12/2*.

»namawiać a nawodzić« (1): *Leop Gal 1/10 cf namać komu [= dla kogo]*.

3. Obradować, rozprawiać, prowadzić rozmowy, wspólnie rozważać (58) : Panowie się schylili do Króla a namawiali tamże i dana odpowiedź przez p. Kanclerza dosyć sroga *Diar* 60, 41; *ActReg* 12.

namawiać okolo czego (4): *ZapWar* 1548 nr 2668; Panowie na to zezwolili i za odeściem poselskiem namawiali tak okolo obrony jako okolo egzekucyi. *Diar* 28, 30, 38.

namawiać co (11): *Diar* 41, 44, 63, 84; Názáiuutrz gdy się społem także zefzli á inne rzeczy námawiáli/ powiedzą iż Pátryárchá Cárogrocki nagle fkonał. *SkarJedn* 293; Namawiali PP. sprawę Litewską ale nibil conclusivé *ActReg* 51, 7, 22; *SarnStat* 782, 972, 1019.

namawiać na co (2): Posłowie na onę propozycyją krolewską a wota senatorskie przez dwa dni namawi(a)li i radząc między sobą wszyscy się na to zgodzili *Diar* 25, 53.

namawiać z kim (6): IchM panowie też tu z Królem JM namawiali o obronie tej wewnętrznej *Diar* 44; *ActReg* 48, 49; *SarnStat* 972. Cf »z sobą namawiać«.

namawiać o czym (32): Przeto radzimy, żebyście namawiali o obronie *Diar* 27, 26, 27, 28 [2 r.], 29, 31 [2 r.] (25); Przyjechał był P. Gniezninski tego dnia pod Szrodę do Kiiowa puł mile od Srody, chcąc vnas w Kole bydź y orzeczech namawiać *ActReg* 49, 49, 149; Posłowie ziemscy proszą/ áby im wolny plác był zoftáwion/ námáwiác o fzáfunku y wárunku Czwartéy części ná obronę potoczną pozwolonéy *SarnStat* 360. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: o tym (3); zaimek pytajny (3), jeśliżby (1), żeby (1)] (5): Posłowie [...] o tem tylko namawiali, jakoby się egzekucya upewniła na czas i miejsce pewne. *Diar* 28, 43; *DiarDop* 117; Tám pilnie między sobą o tym námawiáli/ Żeby iuż w domu ftárcá fmierci dochowali. *HistLan* C3; *ActReg* 48.

W przeciwstawieniu: »przeczyć ... namawiać« (1): Cifz ieden z drugim czáfem przeczą zlobą ráno Przy ludziách, w wieczór zásię zlobą námawiáią. *CiekPotr* 78.

Zwroty: »namawiać między sobą« [szyk zmienny] (5): Posłowie obaczywając nieznośność tego podania, na które z dobrym sumnieniem zezwalać nie mogli, namawiali między sobą kondycyje, ktore by pobożniejsze były *Diar* 44, 27, 39; *HistLan* C3; *SarnStat* 1019.

»z sobą namawiać« (2): tedj wneth pothem maia s sobą okolo działu wiecznego namaviacz *ZapWar* 1548 nr 2668; *CiekPotr* 78.

»spólnie namawiać« (2): Chc(i)ejcie WM radzić o większem podatku i raczycieli tu między nas kilnaćcie osob z poárodka siebie wysadzić abyśmy spoinie namawiali *Diar* 63, 40.

Szeregi: »namawiać i ferować sentencyją« (1): Sędzia námawia y feruie sentencyą. *SarnStat* 782.

»namawiać i mówić« (1): już zaraz o obronie i o innych wszech doległościach namawiać i mówić chcą. *Diar* 28.

»radzić a namawiać« (1): Przeto prosiemy, abyście WM jako i o tej innej postronnej obronie, tak i o tej radzić a namawiać raczyli *Diar* 29.

»namawiać i stanowić« (2): I teraz WM powtarzamy, że o niej [obronie] namawiać i stanowić jesteśmy gotowi *Diar* 40, 40.

»namawiać i utwierdzać« (1): niemályfmy wftępek do nápráwienia [...] téy po części náruftzonéy Vniiéy vczynili/ námawiáiąc między sobą z obu ftron/ y vtwiérdzáiąc Artykuły do téy Vniiéy należące. *SarnStat* 1019.

Synonimy: 1. nakłaniać. wabić; b. nawracać; 3. dysputować, gadać, rozprawiać.

Formacje współrdzenne cf MOWIĆ.

Cf NAMAWIAJĄC, NAMAWIAN, NAMAWIANIE

TK